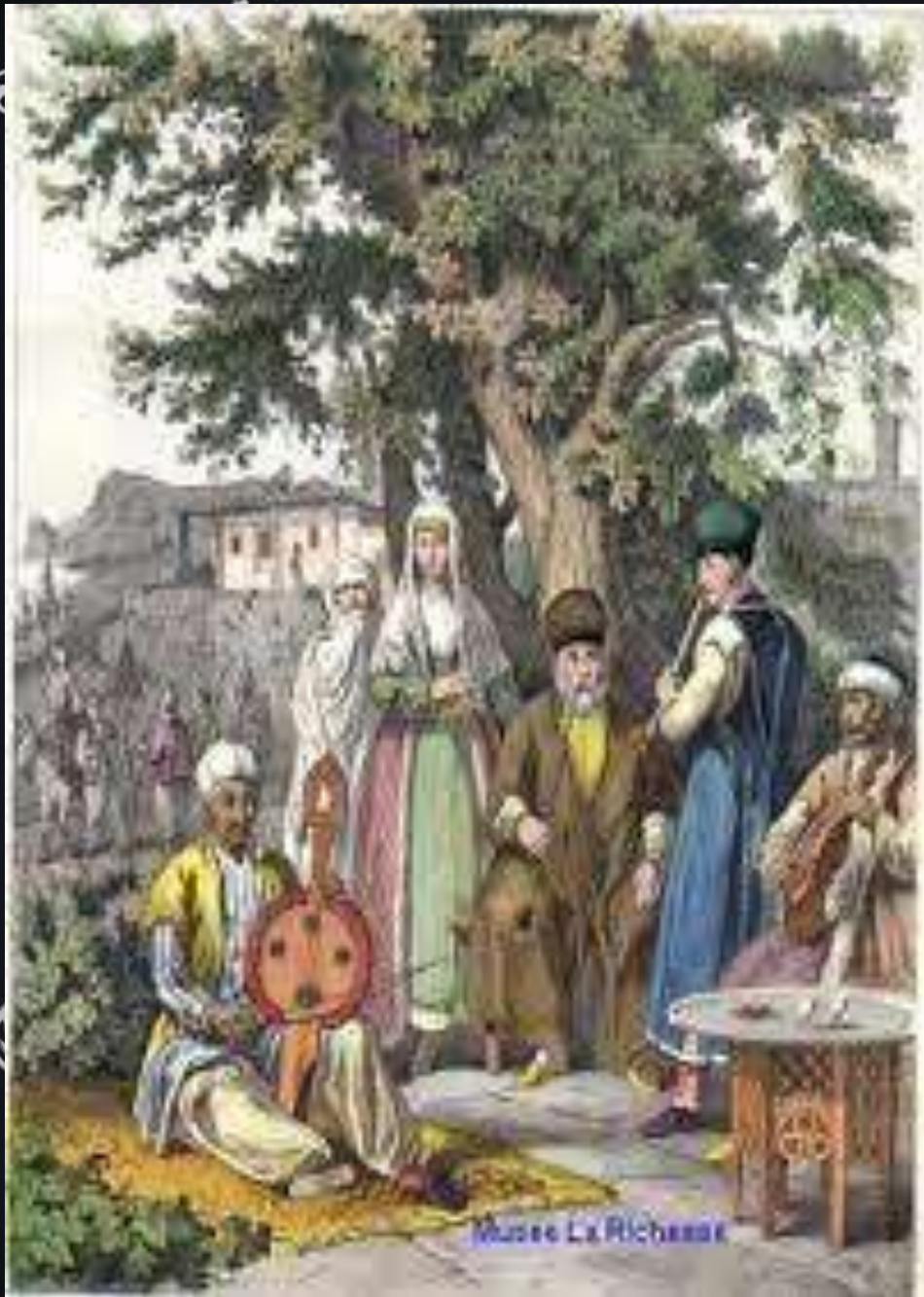

Біль покривдженого народу

***Історія кримськотатарської
літератури***

*Кримськотатарська
література має тюркське
коріння та тривалу
історію розвитку*

Національна література кримських татар має багату та давню історію, що охоплює кілька епох:

Період Золотої Орди:

- Зародження літературних традицій.
- Формування основних жанрів та тем.

Період Кримського ханства:

- Розквіт літератури, поява видатних поетів та письменників.
- Розвиток різних жанрів: поезія, проза, історичні хроніки.

Кінець XIX століття:

- Відродження національної літератури після періоду занепаду.
- Поява нових літературних напрямків та течій.
- Поява таких видатних діячів як Ісмаїл Гаспринський.

Кримськотатарська література відображає багату історію та культуру народу, його боротьбу за виживання та збереження національної ідентичності. Вона є невід'ємною частиною культурної спадщини України та кримськотатарського народу.

Кримськотатарська література: подорож крізь століття

Давні рукописи: Перші свідчення писемності, що зберігають мудрість та історію народу.

Початок з VI століття: Зародження літературних традицій, що сягають глибини віків.

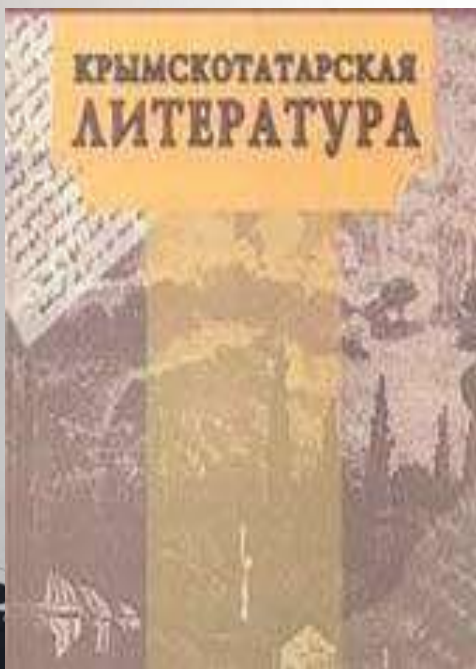
Малодосліджені скарби: Нерозкриті сторінки історії, що чекають на своїх дослідників.

Маловідома спадщина: Перлини культури, що потребують уваги та збереження.

Епоха розквіту кримськотатарської літератури припадає на часи Кримського ханства. Саме тоді, під покровительством ханів, чимало з яких самі були обдарованими поетами, література сягнула свого апогею. Серед найвідоміших – Менглі Ґерай I (1445-1515) та Ґазаї II Ґерай (1552-1607), чиї поетичні твори, такі як "Троянда і соловей" та "Млинове колесо", здобули широку популярність серед народу. Їхня творчість, зокрема, була перекладена українською мовою Іваном Франком, що свідчить про тісні культурні зв'язки між кримськотатарським та українським народами.

Після анексії Криму Російською імперією в XIX столітті літературне життя на півострові занепало. Втрата меценатської підтримки з боку кримських ханів, які раніше були головними покровителями поезії, призвела до практичного припинення розвитку літературної традиції.

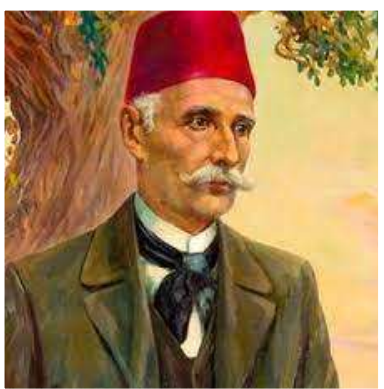

Кримськотатарська література кХІХ-п ХХст

Ісмаїл Гаспринський – постать, що відродила кримськотатарську літературу на межі ХІХ-ХХ століть. Він не лише заклав основи для розвитку нових жанрів, таких як оповідання та роман, але й став рушійною силою для цілого покоління письменників. Його газета "Терджиман" стала майданчиком, де вперше зазвучали голоси молодих кримськотатарських літераторів, відкриваючи нову сторінку в історії національної літератури.

Ісмаїл Гаспринський: провісник національного відродження

Видатний кримськотатарський просвітитель, громадський діяч і вчений Ісмаїл Гаспринський (1851-1914) – це не просто ім'я, а символ епохи, що ознаменувала відродження національної свідомості кримських татар.

Він – визнаний класик, чий творчий спадок вражає своєю багатогранністю. Його перо створило:

роман «Листи молли Аббаса Франсові»;

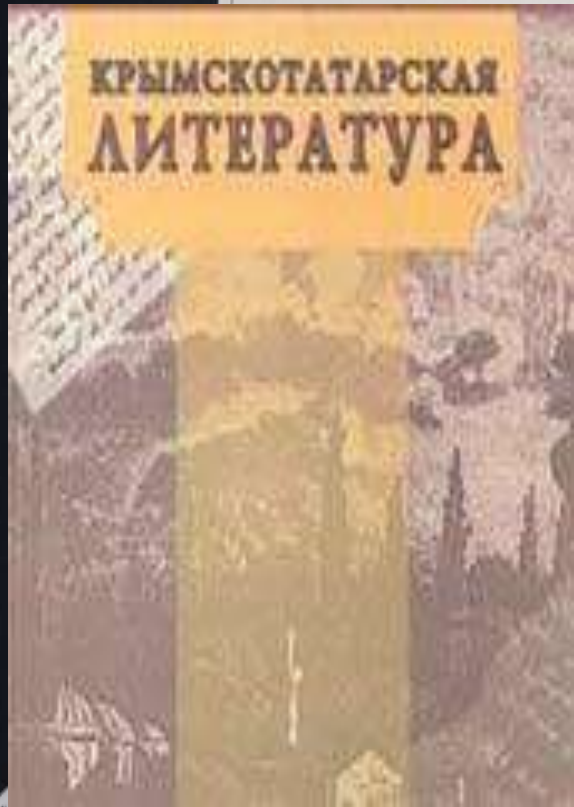
дистопічну повість «Африканські листи»;

історичне оповідання "Арслан-киз" або "Дівчина-левиця";

містичну новелу «Горе Сходу»;

політичні есе.

Гаспринський став першопрохідцем у багатьох літературних та публіцистичних жанрах, не лише для кримських татар, але й для інших тюркомовних народів. Його діяльність – це фундамент, на якому будувалася національна література та суспільна думка.

Депортація 1944 року стала чорною сторінкою в історії кримськотатарської літератури. Ця трагедія не лише розірвала зв'язки з рідною землею, але й обірвала літературну традицію, занутивши її в мовчання. Довгі роки, аж до 1970-х, сам факт існування кримськотатарської літератури та її видатних творців замовчувався в Радянському Союзі, ніби їх ніколи й не було.

Юсуф Болат – митець, чиє життя відображає трагедію кримськотатарського народу.

У міжвоєнний період його п'єси ставилися на сцені Кримського державного татарського драматичного театру. Талант митця розквітав, але був жорстоко обірваний депортацією 1944 року.

Вигнання не зламало його духу. В Узбекистані він продовжував працювати, спочатку вчителем, а згодом – журналістом. Його праця була відзначена званням заслуженого діяча культури Узбекистану.

Юсуф Болат, дядько відомого письменника Шаміля Алядіна, пішов з життя в 1986 році в Ташкенті, залишивши по собі слід у серцях тих, хто пам'ятає його творчість.

Життя, викуване в горнилі випробувань: шлях митця

Шкільний учитель у Дагестані **Шаміль Алядін**, робітник на будівництві в Узбекистані, доброволець на фронті – його життя було сповнене випробувань. Важке поранення у 1943 році не зламало його духу, але депортація 1944 року стала новим ударом.

В Узбекистані він не лише вижив, а й продовжив творити: керував театром, палацом культури, був відповідальним секретарем Спілки письменників. Навчання в педагогічному інституті дало йому нові сили.

Він не забував про свою батьківщину, робив відчайдушні спроби повернутися до Криму. Лише в 1994 році його мрія здійснилася.

Творчий спадок митця – це понад 70 книг прози. Він очолював літературний журнал «Їлдиз», переклав «Заповіт» Тараса Шевченка, за що був нагороджений. Його перша збірка віршів «Посміхнулась земля, посміхнулось небо» побачила світ у 1932 році.

Він був не лише письменником, а й символом незламності кримськотатарського народу. Його життя – це приклад сили духу та відданості своїй культурі.

Ервін Умеров: голос кримськотатарського народу

Ервін Османович Умеров (1 травня 1938, Яни-Сала – 24 лютого 2007, Москва) – видатний кримськотатарський письменник, журналіст і перекладач, чия творчість стала невід'ємною частиною національної культури. Він був не лише майстром слова, але й активним громадським діячем, який присвятив своє життя боротьбі за права кримськотатарського народу.

Сучасна кримськотатарська проза: поєднання традицій та пошук ідентичності

Сьогоднішня кримськотатарська проза зберігає глибокий зв'язок із культурною спадщиною ісламу, що відображається в її тематиці та стилістиці. Водночас, вплив європейських постмодерністських та авангардних течій залишається обмеженим, що підкреслює прагнення письменників зберегти національну самобутність.

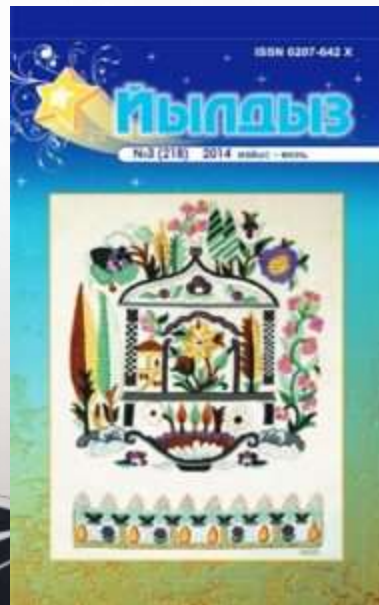
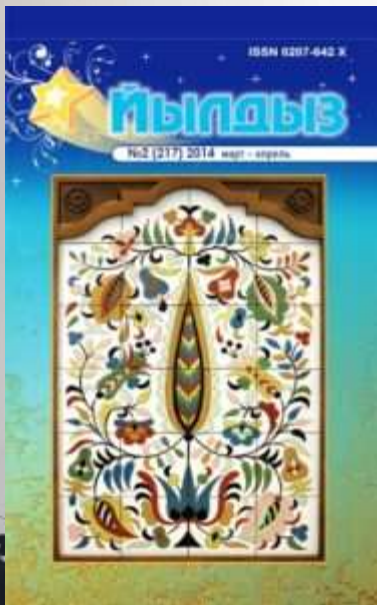

Сучасна кримськотатарська література: пошук нових голосів

На жаль, відомих імен в сучасній кримськотатарській літературі небагато. Серед них – поет Сейран Сулейман, поетеса Майє Сафет та Еміне Усеїн, яка є єдиною авторкою дитячої літератури.

Молоді таланти мають можливість заявити про себе на сторінках літературного журналу «Йилдиз» («Зірка»), а також у газетах «Янъи дюнъя» та «Авдет».

Сьогодні кримськотатарські письменники об'єднані в єдину творчу спілку. Їхні твори знаходять свого читача на сторінках літературного журналу «Йилдиз», який є важливим майданчиком для розвитку сучасної національної літератури.

Українська та кримськотатарська літератури: спільний духовний простір.

Між українською та кримськотатарською літературами існує глибокий та міцний зв'язок, що відображає духовну близькість двох народів. Крилатий вислів Павла Тичини є яскравим підтвердженням цього. Тема Криму знайшла своє відображення у творчості видатних українських письменників, таких як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Павло Тичина та інші.

